

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Obdo/19/2022
Identifikačné číslo spisu:	5120203698
Dátum vydania rozhodnutia:	25.10.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Andrea Sedláčková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:5120203698.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Pramukovej a členiek senátu JUDr. Jaroslavy Fúrovej a JUDr. Andrey Sedláčkovej, v spore žalobcu: Generali Česká pojišťovna a.s., so sídlom Spálená 75/16, Nové Město, 110 00 Praha 1, IČO: 45 272 956, Česká republika, konajúci prostredníctvom Generali Poist'ovňa, pobočka poisťovne z iného členského štátu, so sídlom Lamačská cesta 3/A, 841 04 Bratislava, IČO: 54 228 573, proti žalovanému: TOMAD - SERVIS, s.r.o., so sídlom Rudina 736, 023 31 Rudina, IČO: 45 338 396, právne zastúpenému Advokátskou kanceláriou JUDr. Róbert Mendel s.r.o., so sídlom Sidónie Sakalovej 190, 014 01 Bytča, IČO: 47 256 591, o zaplatenie 6 980,15 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 18Cb/69/2020, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 24. júna 2021, č. k. 14Cob/17/2021-117, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Žiline z 24. júna 2021, č. k. 14Cob/17/2021-117 a rozsudok Okresného súdu Žilina z 2. októbra 2020, č. k. 18Cb/69/2020-72 a vec v r a c i a Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom pre zmeškanie z 2. októbra 2020, č. k. 18Cb/69/2020-72 v prvom výroku žalobu zamietol a v druhom výroku priznal žalovanému voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení rozsudku pre zmeškanie okresný súd skonštatoval, že „žalobca sa v danej veci nedostavil na pojednávanie, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie (predvolanie na pojednávanie bolo žalobcovi doručené dňa 02. 07. 2020). Žalobca do dňa konania pojednávania neospravedlnil svoju neprítomnosť vážnymi okolnosťami a ani včas, keďže ospravedlnil svoju neúčast' podaním zo dňa 30. 09. 2020 doručeným súdu dňa 01. 10. 2020, pričom pojednávanie bolo nariadené na 02. 10. 2020.“ Na základe uvedeného dospel súd prvej inštancie k záveru, že sú splnené procesné podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu podľa ustanovenia § 278 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p.“), a preto žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) uznesením z 24. júna 2021, č. k. 14Cob/17/2021-117 v prvom výroku odvolanie žalobcu proti rozsudku pre zmeškanie odmietol a v druhom výroku priznal žalovanému voči žalobcovi nárok na plnú náhradu trov odvolacieho konania.

3. V odôvodnení svojho rozhodnutia krajský súd uviedol, že zo zápisnice z pojednávania zo dňa 2. októbra 2020 mal za preukázané, že žalobca sa nedostavil na pojednávanie, na ktoré bol riadne a včas predvolaný za súčasného poučenia žalobcu v predvolaní o možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, a okresný súd oboznámil obsah žiadosti žalobcu o ospravedlnenie jeho neúčasti a súhlas s pojednávaním a rozhodnutím v jeho neprítomnosti, následne žalovaný navrhol vo veci rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie žalobcu podľa § 278 C. s. p. S námietskou žalobcu, že inštitút rozhodnutia rozsudkom pre zmeškanie slúži ako procesná sankcia za pasivitu strán sporu, pričom konanie žalobcu nebolo možné v prejednávanej veci považovať za pasívne, sa krajský súd nestotožnil a uviedol, že rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie je zákonodarcom koncipované ako následok nedostavenia sa na termín pojednávania, a preto je možné hovoriť pri vydaní rozsudku pre zmeškanie žalobcu ako o sankcii za nedostavenie sa žalobcu na termín pojednávania. Ďalej uviedol, že žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami, pokiaľ žalobca v žiadosti o ospravedlnenie poukazoval na hospodárnosť konania, ktorá podľa názoru krajského súdu nemá charakter vážnej okolnosti neúčasti na nariadenom pojednávaní. Krajský súd dospel k záveru, že pre vydanie rozsudku pre zmeškanie boli splnené všetky zákonom vyžadované procesné podmienky, a preto odvolanie žalobcu takému rozsudku nie je podľa § 356 písm. b/ C. s. p. prípustným opravným prostriedkom.

4. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dňa 22. septembra 2021 dovolanie, ktorým sa domáhal, aby dovolací súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p.

5. Žalobca (ďalej aj ako „dovolateľ“) namietal, že v predmetnej veci nebol naplnený účel ustanovenia § 278 C. s. p. a vo veci konajúci okresný a krajský súd opomenuli ideu obsiahnutú v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 3. októbra 2012, č. k. I. ÚS 33/2012-25, v zmysle ktorej je vždy nevyhnutné vychádzať z individuálnych pomerov každého jednotlivého prípadu. Svoje presvedčenie odôvodnil tým, že rozsudok pre zmeškanie je sankciou za procesnú pasivitu strany sporu, avšak konanie žalobcu v danej veci nemožno považovať za pasívne. Vzhľadom na skutočnosť, že žalovaný nerozporoval existenciu právneho nároku žalobcu a v súlade so zásadou hospodárnosti konania požiadal súd o ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní a o prejednanie a rozhodnutie veci v neprítomnosti žalobcu. Zároveň podľa názoru žalobcu neboli kumulatívne splnené všetky zákonom stanovené podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalobcu. Svoje tvrdenie odôvodnil tým, že ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní dňa 2. októbra 2020 o 8:20 hod. podaním zo dňa 30. septembra 2020 doručeným súdu dňa 1. októbra 2020, pričom za včasné ospravedlnenie sa považuje ospravedlnenie, ktoré je súdu doručené najneskôr do začiatku pojednávania, a preto neboli kumulatívne splnené všetky zákonné podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Odvolací súd sa s uvedenou argumentáciou nevysporiadal, čo taktiež zakladá vadu zmätočnosti rozhodnutia podľa § 420 písm. f/ C. s. p.

6. Žalovaný v lehote určenej súdom navrhol dovolanie zamietnuť.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“), ako súd dovolací (podľa § 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas žalobca konajúci prostredníctvom zamestnanca s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa (§ 429 ods. 2 písm. b/ C. s. p.), dospel k záveru, že jeho dovolanie je dôvodné.

8. Dovolací súd konštatuje, že konanie pred odvolacím súdom (ako aj pred súdom prvej inštancie) bolo poznačené žalobcom namietanou vadou zmätočnosti uvedenou v ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p., keď súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolací súd zo spisového materiálu zistil, že žaloba s prílohami spolu s uznesením Okresného súdu Žilina zo dňa 20. mája 2020, č. k. 18Cb/69/2020-48, ktorým súd prvej inštancie vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe, boli žalovanému doručené dňa 5. júna 2020. Z predloženého spisu ďalej vyplýva, že žalovaný sa v súdom určenej lehote (ani po lehote) k žalobe nevyjadril. Dňa 2. júla 2020 bolo žalobcovi a dňa 7. júla 2020 bolo žalovanému doručené predvolanie na pojednávanie vytýčené na deň 2. októbra 2020. Žalobca dňa 16. septembra 2020 a dňa 28. septembra 2020 prostredníctvom elektronickej pošty dopytoval súd prvej inštancie o oznámenie stavu konania. Na podania žalobcu súd prvej inštancie nereagoval. Žalobca podaním doručeným súdu prvej inštancie dňa 1. októbra 2020 ospravedlnil svoju neprítomnosť na pojednávaní vytýčenom na 2. októbra 2020 a vzhľadom na skutočnosť, že žalovaný nerozporoval existenciu právneho nároku žalobcu, požiadal súd v súlade so zásadou hospodárnosti konania o prejednanie a rozhodnutie veci v neprítomnosti žalobcu a zároveň uviedol, že sa pridržia žaloby v plnom rozsahu a navrhol, aby súd prvej inštancie zaviazal žalovaného na zaplatenie sumy vo výške 6 980,15 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne z uvedenej sumy a trov konania.

10. Podľa ustanovenia § 278 C. s. p., na pojednávaní rozhodne súd o žalobe podľa § 137 písm. a/ na návrh žalovaného rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobu zamietne, ak:

a/ sa žalobca nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalobca poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a

b/ žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

11. Podľa citovaného ustanovenia rozsudkom pre zmeškanie žalobcu súd rozhodne vtedy, ak sa žalobca nedostavil na pojednávanie, hoci mal predvolanie na pojednávanie riadne doručené, pričom v tomto prevolaní bol žalobca poučený o možných následkoch jeho nedostavenia sa a žalobca neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami. Posúdenie vážnosti okolností, ktorými strana ospravedlňuje svoju neprítomnosť na pojednávaní, je vždy na voľnej úvahe súdu.

12. Odvolací súd sa v napadnutom rozhodnutí nestotožnil s tvrdením žalobcu, že inštitút rozsudku pre zmeškanie slúži ako sankcia za pasivitu sporu a že žalobca v konaní pasívny nebol, pričom konštatoval, že rozhodnutie rozsudkom pre zmeškanie žalobcu v zmysle § 278 C. s. p. je zákonodarcom koncipované ako následok nedostavenia sa na termín pojednávania, ktorý bol strane riadne a včas doručený súčasne s poučením o možných následkoch nedostavenia sa na nariadené pojednávanie. Odvolací súd zároveň považoval za splnenú aj podmienku, že žalobca svoju neprítomnosť neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami. Uviedol, že hoci zákon taxatívne nevymenováva, čo je možné považovať za ospravedlniteľný dôvod, resp. vážnu okolnosť neúčasti na pojednávaní, je rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov ustálené, že sa má jednáť o okolnosť objektívnej povahy, ktorá je náhla, neočakávaná, nepredvídaná, brániaca v možnosti účasti na nariadenom pojednávaní. S poukazom na uvedené konštatoval, že hospodárnosť konania nemá charakter vážnej okolnosti neúčasti na pojednávaní.

13. Najvyšší súd v súvislosti s inštitútom rozsudku pre zmeškanie poukazuje na závery prijaté Ústavným súdom Slovenskej republiky v uznesení zo dňa 4. júna 2019, č. k. I. ÚS 233/2019-22, v zmysle ktorých „formalistický výklad ustanovenia § 274 CSP, a to, že súd vždy za kumulatívneho splnenia v tomto ustanovení zakotvených zákonných podmienok rozsudkom pre zmeškanie „žalobe vyhovie“, skutočne nie je žiaduci, najmä, ak súdne konanie trvá dlhšiu dobu, vo veci sa uskutočnilo viac pojednávaní, na ktoré sa žalovaný riadne dostavil, nebol v konaní nečinný a súd na návrh obidvoch strán vykonal rozsiahle dokazovanie. Podľa názoru ústavného súdu treba návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie a splnenie ďalších zákonných podmienok podľa § 274 CSP posudzovať vždy aj podľa okolností prejednávanej veci. Napriek kogentnosti ustanovenia § 274 CSP by pri čisto gramatickom výklade a lipnutí na formálnych znakoch vydanie rozsudku pre zmeškanie mohlo znamenať porušenie práva na spravodlivý proces, v neposlednom rade v tom, že pri takomto formalistickom postupe by bolo odopreté strane sporu možnosť podať riadny opravný prostriedok (odvolanie vo veci samej).“ Dovolací súd poznamenáva, že vzhľadom na obdobnú právnu úpravu rozsudku pre zmeškanie žalovaného zakotvenú v § 274 C. s. p. a rozsudku pre zmeškanie žalobcu zakotvenú v § 278 C. s. p., sú vyššie uvedené závery ústavného súdu aplikovateľné aj na rozsudok pre zmeškanie žalobcu vydaný podľa § 278 C. s. p.

14. S poukazom na uvedené závery Ústavného súdu Slovenskej republiky nepovažuje dovolací súd odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu rezultujúceho do záveru, že „v zmysle § 278 C. s. p. je možné hovoriť pri vydaní rozsudku pre zmeškanie žalobcu ako o sankcii za nedostavenie sa na termín pojednávania“ za súladné s účelom inštitútu rozsudku pre zmeškanie. Vychádzajúc z názoru Ústavného súdu môže vyústiť postup konajúcich súdov, ktoré konštatujú formálne splnenie zákonných podmienok v zmysle § 278 C. s. p. bez ďalšieho zvolili rozhodnutie o merite veci skrátenou formou, teda rozsudkom pre zmeškanie, do odopretia strane sporu podať riadny opravný prostriedok (odvolanie vo veci samej).

15. Konajúce súdy podľa názoru dovolacieho súdu sa nezaoberali relevantnými okolnosťami prejednávanej veci, a to skutočnosťou, že žalovaný sa k žalobe napriek výzve súdu nevyjadril, a teda žalobca mohol mať za to, že žalovaný nerozporuje uplatnený nárok a súčasne skutočnosťou, že súd prvej inštancie nereagoval na žiadosti žalobcu, ktorými žiadal o oznámenie stavu konania, nakoľko podľa tvrdenia žalobcu tento neevidoval platobný rozkaz, uznesenie o zrušení platobného rozkazu, ani vyjadrenie žalovaného k žalobe. Za tejto procesnej situácie žalobca podaním zo dňa 30. septembra 2020, doručeným okresnému súdu dňa 1. októbra 2020 ospravedlnil svoju neúčasť na nariadenom pojednávaní z dôvodu hospodárnosti a súčasne vyjadril súhlas s prejednaním a rozhodnutím veci v jeho neprítomnosti. Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že v posudzovanom prípade neboli splnené oba kumulatívne dôvody podľa § 278 písm. a/ a b/ C. s. p., keďže žalobca svoju neúčasť na pojednávaní ospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami.

16. Na záver dovolací súd poznamenáva, že právo na prístup k súdu nemá absolútnu povahu a môže podliehať rôznym procesnoprávnym obmedzeniam a formalitám, avšak tieto nesmú obmedzovať prístup k súdu takým spôsobom, či do takej miery, že by bol narušený jeho účel (rozhodnutie ESLP vo veci Ashingdane proti Spojenému kráľovstvu z 28. mája 1985, č. 8225/78).

17. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že konanie pred súdmi nižšej inštancie je poznačené žalobcom namietanou vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C. s. p. a jediným možným prostriedkom nápravy porušenia práv žalobcu súdmi nižšej inštancie je tak zrušenie vydaných rozhodnutí a vrátenie veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

18. Vzhľadom k tomu, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté vadou zmätočnosti uvedenou v ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p., najvyšší súd žalobcom napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C. s. p.). Keďže rovnakou vadou zmätočnosti je postihnuté aj konanie pred súdom prvej inštancie, dovolací súd aj s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (k tomu viď čl. 17 Základných princípov Civilného sporového poriadku) konštatuje, že nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Preto dovolací súd zrušil aj rozsudok pre zmeškanie súdu prvej inštancie podľa § 449 ods. 2 C. s. p. a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 450 C. s. p.).

19. V ďalšom konaní sú súdy nižšej inštancie (súd prvej inštancie a odvolací súd) viazané právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 C. s. p.).

20. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie znova aj o trovách pôvodného konania (prvoinštančného aj odvolacieho konania), ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

21. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.